

Termelés, fejlesztések a megye ipari szövetkezeteiben

Tanácskozási hivatásra össze a megye 54 ipari szövetkezetének vezetőit Horváth János, a KISZÖV elnöke. A KISZÖV-klubban tegnap, csütörtökön megtartott értekezleten elsőként Horváth János beszélt az első félévi eredményekről, az időszerű gazdaságpolitikai feladatokról, valamint a következő öt éves tervidőszakban várható fejlesztésekről. Elmondta egyebek között, hogy idén az első hat hónapban némileg lassult a szövetkezetek fejlődése, de még így is 8 százalékkal többet termeltek, mint a tavalyi év hasonló időszakában. Az exportáruk mennyisége 7 és fél százalékkal növekedett, s ugyanilyen mértékű volt a szolgáltatások bővülése is. A foglalkoztatottak száma két százalékkal gyarapodott; az összlétszám háromnegyede munkás. Az egy foglalkoztatottra jutó termelés 8 és fél százalékkal, a bér viszont ennél nagyobb ütemben növekedett. Feltétlenül vizsgálni kell annak lehetőségét, miként lehetne a termelés növelésével legalább megsejteni a különbséget.

Beszélt Horváth János a következő öt éves tervidőszakban várható beruházásokról. Támogatást elsősor-

ban azok a szövetkezetek remélhetnek, amelyek export-növelést célzó beruházásokat kívánnak megvalósítani.

Rékasi László, a KISZÖV ágazati és fejlesztési osztályának vezetője az V. ötéves terv készítésével kapcsolatos feladatokról szólt. Valamennyi szövetkezet vezetője adatlapot kapott, amelyre fel kell írni az év végéig várható fontosabb jellemzőket, valamint a következő öt évben tervezett fejlesztéseket, változásokat.

A tanácskozás végén a hozzászólók kérdéseire Horváth János válaszolt.

Szalagon a zöldbab

A borsó, uborka, paradicsom mellett nagy mennyiségű zöldbabot is fogad minden esztendőben a Debreceni Konzervgyár. Az előbbi növények feldolgozása zömében korszerűen gépesített szalagokon történik, addig a zöldbab „elrakását” hagyományos módon végezték eddig. Az üzem szakemberei, szocialista brigádjai olyan gyártóvonalat szerkesztettek és kísérletképpen ki is próbáltak, amely a gépi szedésű zöldbab feldolgozására alkalmas. Az előkészítő vonal úgy válogatja, osztályozza, tisztítja a beérkezett árut, hogy az kifogástalan minőségben kerülhet a „berakóhoz”. A vonal teljesítménye többszörösen meghaladja a hagyományos gépeket.

Népi hangszerek bemutatói

Minden bizonnyal nagy sikere lesz a Bartók Béla művelődési központ új sorozatának, amelyben népi hangszereket mutatnak be, és szótlanul meg megmúszkálják. Es nem a kínálat-kereslet szerencsés, bár véletlen egybeesésének köszönhető majd az érdeklődés, hanem a lei-

kiismeretes igénykutatásnak és a tudatos programtervezésnek.

A népi művészetek reneszánsza idején természetesen a népzene sem maradt az érdeklődés körén kívül. A hozzáértő fiatalok nemcsak zenekarokat alakítanak egyre-másra — közönségüket sem kell erőszakosan verbuválni. A népzenekezdők táborát főként középkorúakat, szakmunkástanulókat tömörít, sokan vannak közöttük a zeneileg képzett fiatalok. Csak hogy az iskolai keretek között egyelőre kevés a lehetőségük arra, hogy a régi népi hangszerekkel is behatóbban megismerkedjenek. Ebben kíván segíteni a művelődési központ.

A sorozat 17-én, szerdán indul, elsőnek *Bige József* népművész mutatja be a furulyaféléket — előszóval és zenével. Négy előadás követi majd az első. November 11-ig a citera, a cimbalom, a népi vonós hangszerek, valamint a már ritkán hallható tekerő, gardon és doromb válik a sorozat közönségének közeli ismerősevé. Mindegyiket értő művészek, illetve zenekarok mutatják be: *Pribojszky Máttyás*, *Gerencsér Ferenc*, a *Muzsikás* és a *Sebő együttes*. A Bartók új sorozatának címe: *Ismerjük meg népi hangszereinket*.

A hatodik

A Szovjet Irodalom legújabb számáról

Szívesen lapozgatja az ember a Szovjet Irodalom című folyóirat idei 6. számát. A Budapestben most ülésező IV. Finnugor Kongresszust azzal köszönti, hogy izelítőt ad a Szovjetunióban élő rokon népek prózájából és költészetéből, a színes mellékleteken pedig képzőművészetéből.

Több műve jelent meg magyarul: *Jaak Kross* észt költőnek és prózaírónak, nevével valószínűleg sok szegedi olvasó is ismeri. Mennyi című kisregényében, amelyet *Elbert János* fordított, ezúttal történelmi témát dolgoz fel az észt nemzeti ébredés idejéből. A próza rovatban egyébként helyet kaptak még *Antti Timonen* elbeszélései; *Juwan Sesztalov* A szerelem mindenre képes; *Gennadij Kraszilnyikov* Vátrakozás; *Juhan Smuul* A jó tengerészek című novellái.

Egy-egy verset fordított a finnugor népek költészetéből *Hegedűs Géza*, *Kormos István*, *Bella István*, *Bede Anna*, *Garai Gábor*, *Kalász Márton* és *Weöres Sándor*. A Két nyelven rovat is új színfelgázdagodott: a Mari népdal és a Karjalai lakodalmi ének dallamát a közölt kottából olvasóink is megtanulhatják.

A szeptemberi számban olvasható ezenkívül Zalign Csehovról szóló esszéjének befejező része; *Ortutay Gyula*nak, a Nemzetközi Bizottság soros elnökének köszönetje a finnugor tanácskozáson; magyar író úti emlékei, olvasmányélményei a Szovjetunióban élő finnugor népeknek tett látogatásról; recenziók két nemrégiben magyarul megjelent antológiáról stb.

Odesszai látogatások

A Jurij Gagarin kutatóhajó fedélzetén

4. Odesszában nem számit látványosságnak, ha egy hajó beérkezik a dokksorok egyikébe, hiszen tucatjával várakoznak a nyílt vízen is a tengerjáró óriások, hogy sorra kerüljenek a kirakodásnál. De arra a hírre, hogy a „Jurij Gagarin űrhajós” elnevezésű úszó űrkutatóhajó kiköt a parton, virágcsokorokkal, zászlócskákkal indultak a fogadásra a városlakók. Sokan a régen látott hozzátartozót lesték feltűnni a korlátok mögött, sokan az esemény miatt mentek le a kikötő hosszú lépcsősorán, mert ez a hajóóriás — rendeltetését, méretét, technikai felszereltségét tekintve — valóban látványosságnak számít korunkban.

Az út, amelyről a hajó visszatért, az is egyedülálló volt az emberiség eddigi történetében. Igen nagy hivatást töltött be a közelmúltban: közvetítésével tartotta a szovjet irányítóközpont a kapcsolatot a Szovjet-Apollo űrhajókkal, a nevezetes űrrandevű alkalmával. Ekkor Kanada partjaitól mintegy 170 mérföldnyire horgonyzott a hajó és állandó telefon- és tv-kapcsolatban állt Leonovékkal, Staffordékkal.

Nyomon követték a két űrhajó összekapcsolódását, napi munkaprogramját minden eshetőségre készen. A kutatóhajó ugyanis olyan berendezésekkel van felszerelve, amelyekkel a Föld bármelyik pontja felett levő mesterséges égitestet le tudják szelíteni, vagy megváltoztathatják annak pályáját. Két esztendője például leszállítottak egy mesterséges holdat a Csendes-óceán vizére.

Amikor elültek a megérkezés utáni ünnepség forró hangulatának hullámai, s megkezdődött a napi munkaprogram, *Buraga Genagyij Petrovics*, a „Jurij Gagarin űrhajós” tengeri űrkutató-állomás helyettes kapitánya kalauzolt végig a hajón. A méretek valóban lenyűgözőek: szélessége 32, a hosszúsága 231 méter. A vízszint alatt tíz méter a merülési mélység, s a hajó keresztmetszete a legalsó szinttől a csúcsig 60 métert tesz ki. A fedélzet fölött négy parabolaantenna kémleli az eget, amelyek közül kettő 25 méter és kettő 12 méter átmérőjű. Ezenkívül 96 egyéb különböző rendeltetésű antenna áll szolgálatban. Jó néhány az űrkutatási feladatait látja el, míg egy sor a parttal, Moszkvával tartja a kapcsolatot. Ha a személyzet valamelyik

A kutatóhajó odesszai kikötésének percel

tagja beszélgetni akar telefonon a moszkvai otthonában levő feleségével, azonnal létrejön a kapcsolat. Ha befejezi a beszélgetést, üdvözlöli az otthoniakat, a barátokat, beülhet a 250 személyes filmszínházba, és megnézheti a legújabb filmet. De ott van a tv-klub is a hajón, és a készülékekkel venni lehet a moszkvai televízió mindegyik műsorát. Egy-egy nehezebb nap után az is előfordult, hogy a személyzet kérte, közvetítsen számára Moszkva valami vidám filmet a televízióban. Mozielőadás kétszer tekintethetnek meg naponta a matrózok, a kutatók; déli 12 órakor és éjjel 11 órakor van vetítés.

Az alföldi, „szárazföldi” ember számára természetesen rendkívüli esemény végigjárni egy ilyen hajóóriást. Izlésesen berendezett koncert-, sakkszalon, biliárdszalon, nyitott fedélzeti és fedettuszoda, sportterem, korcsolyapálya, bokszing, kosárlabdapálya, három étterem, könyvtár, olvasóterem helyezkedik el többek között a tizenegy emeletnyi hajótéren. Összesen 1020 helyiséget talál a úszó kolosszuson. Ezek egy részét az űrkutatás igényli, másik része a hajó személyzetének, a műszaki-technikai berendezéseinek kiszolgálására, ellátására szolgál. A kapitányhelyettes tréfásan megjegyzte meg; akkora a hajó, hogy a kezdőemberek néha három hónap múlva is el-eltevének rajta.

— Talán még néhány technikai érdekességről halanánk — kérleltem *Buraga Genagyij Petrovics*, helyettes kapitányt.

— A hajó 60 kilométeres óránkénti maximális sebességgel haladhat, és 19 ezer lóerős turbina hajtja. Automatikus berendezések rögzítik mozgását, rajzolják fel pillanatnyi helyzetét, mérik a víz mélységét, a levegő páratartalmát, nyomását. Az éjszakai távcsóval öt mérföld távolságra látni a legsötétebb viharban is. Naponta 50 ezer köbméter tengeri vizet tudnak a berendezések desztillálni. A hajtómű olyan, hogy saját tengelye körül is megfordulhat a hajó. A turbinákról csak annyit, négy esztendője kísérleti jelleggel építették be őket, de azóta hibátlanul dolgoznak...

Jurij Gagarinnak, az emberiség első űrhajósának hősi vállalkozásával megnyitottak a világűr kutatásának nagy-nagy távlatát, s a nevét viselő tudományos kutatóhajó már két nemzet fiainak békés találkozásait közvetítette, szolgálta az óceánon. S a hős asztronauta emlékének méltó ápolását jelentette, hogy édesanyját, az egyszerű parasztagasszonyt is meghívták a „Jurij Gagarin űrhajós” kutatóhajó odesszai ünnepélyes fogadására, a levegőtengerben lezajlott nevezetes űrrandevű után.

Tóth József

Tanuló textilipari dolgozók

A könnyűipar dolgozóinak csaknem egynegyede nem végzte még el az általános iskolát, nyolc osztályt, s közülük meglehetősen sokan 30 évesen aluliek. A vállalatok erőteljesen töreksenek arra, hogy minél több dolgozójukból szakmunkást neveljenek, de ezt az általános iskolai végzettség hiánya hátráltatja.

Az állami és társadalmi gondoskodás nyomán különösen az utóbbi években növekszik számottevően az általános iskolai oktatásban

részt vevő felnőttek száma. Így van ez a textiliparban, ahol a dolgozók alapképzettsége ugyan jobb az országos átlagnál, de még mindig magas — valamivel több mint 28 ezer — az általános iskolát be nem fejezettek száma. Az idén zárult tanévben 34 textilipari üzemben 691-en tanultak kihelyezett tagozaton a két utolsó év anyagát, a területi általános iskolákban pedig 799-en. Az 1490 felnőtt tanuló közül 1400 fizikai munkás — ezen belül 817 nő — volt.

ÚJ FILM

Ereszd el a szakállamat!

Színes, szélesvásznú magyar film. Rendezte: *Bacsó Péter*. Operatőr: *Zsombolyai János*. Főszereplők: *Helyei László*, *Kállai Ferenc*, *Major Tamás*, *Bánsági Ildikó*, *Moór Mariann*, *Oze Lajos*, *Garas Dezső*, *Sinkó László*.

Az egér és az elefánt összecsapásából vajon ki kerülhet ki győztesen? Túlélheti-e a vesztés ezt az előnytelen találkozást? Egyáltalán, hogy vesz észre egy elefánt egy parányi egeret? Először az utóbbi kérdésre: természetesen a szakálláról. Mert vörös szakállt visel Bacsó filmjében az egér, az elefánt pedig egyszerre két hivatali hatalmasság, egyikük az ormánya, másikuk a farka, s nemcsak az egér ellen, hanem egymás ellen is áskálódnak.

Ilyen egyszerű hát a film története. Az egyén, az Elhajlásvizsgáló Hivatal ifjú mérnöke (kissé bugyuta, esetlen és szórakozott titán) kerül szembe a vállalat két hatalmasságával. Lépcold igazgatóval és Maraskóval, a személyzeti osztály vezetőjével. S van a történetnek még egy kerete, happy endje is: egy új lakótelep egyforma házainak dzsungelében egy találmányon való munkálkodás éjt-nappalt nem ismerő, farszótó bíbelődése után hősünknek véletlenül férfiúi kötelességét kell teljesítenie egy Keksnek becézett otyyagári munkaslány ágyában. A történet végén derül ki, hogy e véletlen találkozásnak himnuszát adása lett, s a szent család annyi kellemetlenség, huza-vona, áskálódás, gyötörődés után boldogon vonatozik Mosonmagyaróvárra, az anyósékhöz. Mert annyi gonosz-kodás, hivatali packázás után ez már csak jobb lehet.

Szándéka szerint társadalmi szatíra az *Ereszd el a szakállamat!* című Bacsó-film. Az elmúlt években a rendezőt elsősorban társadalmi kérdésekkel érhes-

filmjeiből ismertük és szerettük meg. Kendőzés nélküli véleménynyilvánítása, a hibák őszinte feltárása jellemezte alkotásait. Legutóbbi filmje, *A szikrázó lányok* című filmmusical új utat nyitott Bacsó rendezői világában. Ennek az útnak újabb állomása e most vetített vígjáték. Bacsó hű maradt társadalmi elkötelezettségéhez, filmjének gerincében most is társadalmi bajainkat, a hivatali bürokráciát, spekulációt, visszaéléseket ostromozza. Ugyanakkor nagyszerűen adagolja a szatíra fűszereit. S amikor kigyúlik a nézőtéri villanykörte-fűzőr, kissé mégis csalódottan állunk fel a székből. Az ötletek halmaza elhomályosította a gondolat fonálának tisztaságát, elvette a kritika pengeéjét. Borostás maradt a filmélmény. Se nem szakállas, se nem csupasz. A kellemes szórakozáson túl azonban maradt bennünk a tuskékéből is. Ezek a tuskék gondolkodtatják el a nézőket, ezek a tuskék a termékenyítőek.

Bacsó nagyszerű társakkal dolgozik. *Zsombolyai János* operatőr színes képsorait sohasem harsányak, sohasem tolatkodóak. A színeszék közül elsősorban a film jelképi mondanivalóját nagyszerű eszközökkel megfogalmazó két hivatali hatalmasság, *Lépcold — Kállai Ferenc* és *Marascso — Major Tamás* emelkedik ki. Az emberi jellemnek olyan interpretáló eszközeit vonultatják fel, melyek modellként is hitelesek, s még sem lombikizűk. A szakállt növesztő Póczik Mihály fiatal mérnök szerepében *Helyei László* feladata elsősorban megjelenés és helyezkedés, nem annyira az igazán színészi munka. Nagyszerű epizódalakításokat láthattunk *Bánsági Ildikó*tól, *Moór Mariann*tól, *Oze Lajostól*, *Garas Dezsőtől* és *Sinkó Lászlótól*. Részemről eleresztetem a téma szakállát.